

## A PÉNZÜGYI KONGLOMERÁTUMOKRÓL

A pénzügyi konglomerátum olyan, közös irányítás alatt álló vállalkozói csoport, melynek tevékenysége

- a banki,
- az értékpapír-kereskedelmi,
- és a biztosítási szolgáltatások közül legalább kettőt magába foglal.

A hitelintézetek, biztosítói-intézetek és befektetési vállalkozások kiegészítő felügyeletének európai szintű szabályozása:

- 2002/87/EK irányelv a kiegészítő felügyeletről
- 2011/89/EK irányelv a pénzügyi konglomerátumok szabályozásának és ellenőrzésének felülvizsgálatáról (FICOD1)

Európai stressz-teszt:

- 20 EU tagállam 91 bankjának vizsgálata;
- az európai bankrendszernek a lehetséges jövőbeni sokkokkal szembeni ellenálló képessége;
- összehasonlítható adatok a résztvevő bankok tőkeellátottságáról.

A [T/11102.](#) számú törvényjavaslat a pénzügyi konglomerátumok kiegészítő felügyeletéről szól, és azok prudens működésére vonatkozó követelmények egységes szabályozását célozza meg.

### A pénzügyi konglomerátum definíciója

A pénzügyi konglomerátum olyan *pénzügyi csoport, melyben szerepel biztosító és hitelintézet vagy befektetési vállalkozás, a csoport tevékenysége jelentős mértékben a pénzügyi ágazatba sorolható, továbbá a csoport tagjainak aggregáltan mért tevékenysége mind a biztosítási mind a banki vagy befektetési szolgáltatási ágazatban jelentősnek mondható.*

A Magyar Nemzeti Bank meghatározása:

- A konglomerátumok specialitása abban rejlik, hogy több, egymástól jelentősen elkülönülő tevékenységű szervezet kerül közös irányítás alá.
- A pénzügyi konglomerátumok olyan intézmények, amelyekben legalább kettő a banki, értékpapír-kereskedési és biztosítási tevékenységek közül megjelenik, miközben a konglomerátum működésének egésze dominánsan e pénzügyi területekhez köthető.
- Léteznek még olyan, úgynevezett vegyes tevékenységű konglomerátumok is, melyekben a pénzügyinek nem nevezhető aktivitás a meghatározó (ilyen lehet például a kereskedelem, az autógyártás).

### A PÉNZÜGYI KONGLOMERÁTUMOK KIALAKULÁSA

A különböző pénzügyi szektorokba tartozó intézményeket tartalmazó pénzügyi konglomerátumok **Európában az 1980-as évektől terjedtek el.** A technológiai fejlődés, a szabályozási változások, valamint a demográfiai tendenciák alakulása a fejlett gazdaságok nagy részében számottevő változásokat idézett elő a pénzügyi intézmények (köztük a bankok és a biztosítók) működésének keretfeltételeiben. A pénzügyi szolgáltatások esetében a piaci verseny sok helyen erősödött, illetve a pénzügyi szolgáltatások kereslete is átalakult.

A pénzügyi szolgáltatást nyújtó intézmények tevékenységi köre egyre gyakrabban a hagyományosan végzett tevékenységeken túli, tradicionálisan egy másik pénzügyi szektorba tartozó intézmény által végzett tevékenységekkel bővült.

E folyamat során a különböző pénzügyi szektorba tartozó **intézmények közötti tulajdonosi kapcsolatok is erősödtek**, és a bankok és a biztosítók részvételével működő pénzügyi konglomerátumok a gazdaság egyre jelentősebb szereplőivé váltak.

### Nemzetközi példák

A pénzügyi konglomerátumok az egyes országokban eltérő mértékben terjedtek el: míg néhány ország pénzügyi rendszerében szerepük domináns, addig másutt a különböző pénzügyi szektorokhoz tartozó intézmények együttműködése csekélyebb jelentőségű.

Ezen eltérések az egyes országok pénzügyi hagyományaival, illetve szabályozási jellemzőivel is összefüggnek. **Belgiumban és Hollandiában** például a bankbetétek területén a pénzügyi konglomerátumok részesedése 2000-ben meghaladta a 90 százalékot, míg ugyanez az arány **Németországban** 10 százalék körül volt.

### Kockázatelemzés

A pénzügyi konglomerátumot alkotó bankok, illetve biztosítók tevékenységének egyaránt központi területe a **különböző kockázatok kezelése**. Tevékenységük jellegéből is adódóan a bankok és biztosítók részvételével működő pénzügyi konglomerátumok létrejöttének kockázati hatásai a gazdaság egésze számára lényeges pénzügyi stabilitással is összefüggnek. A pénzügyi konglomerátumok kockázatának elemzése igen összetett kérdés, mert a kockázat többféle vonatkozásban is megjelenhet: a bankok és biztosítók tevékenysége során kezelt kockázatok (például a **hitelkockázat**, illetve a **biztosítási kockázat**) mellett például az intézmények működésének biztonságát jelző **stabilitási kockázatot** is lehet elemezni.

### AZ EURÓPAI UNIÓ 2002. ÉVI IRÁNYELVE

Az Európai Unió 2002. november 20-án fogadta el a pénzügyi konglomerátumokról szóló irányelvet: **Az Európai Parlament és a Tanács 2002/87/EK irányelve a pénzügyi konglomerátumhoz tartozó hitelintézetek, biztosítóintézetek és befektetési vállalkozások kiegészítő felügyeletéről.**

Az irányelv célja, hogy fokozódjon a konglomerátumok felügyeletének hatékonysága, és a tagállami felügyeleti szervek működési megközelítése interszektoralisabbá váljon.

- Az irányelv előírásokat tartalmaz a **fizetőképességre** vonatkozóan, különösen arra ügyelve, hogy megakadályozza ugyanannak a tőketételnek a többszöri (több leányvállalat kalkulációjában is) figyelembevételét (double/multiple gearing).
- Megköveteli, hogy a csoportszinten koncentrálnak kockázat és az alegységek közötti **tranzakciók megfelelő szinten** maradjanak.
- Előírja a konglomerátumok **menedzsmentjének** megfelelő szakértelmét.
- Megköveteli a csoporton belüli megfelelő **kockázatkezelést** és belső ellenőrzési rendszer működtetését.
- Előírja, hogy egy **egységes felügyeleti szervet** kell a tagállamoknak kialakítani a konglomerátumok ellenőrzésére, de legalább ösztönözni kell a felügyeletek kooperációját, és ki kell nevezni egy koordináló, főfelelős szervet.
- Előírja továbbá a különböző országok (beleértve nem EU-tagállamokat is) felügyeleteinek **információcseréjét**; s számos elemét módosítja a létező, homogén pénzügyi csoportokra (bank, biztosítás vagy befektetési vállalati csoport) vonatkozó szabályozásnak.

**A 2002/87/EK IRÁNYELV FELÜLVIZSGÁLATA**

A 2007-2009 közötti pénzügyi válság szükségessé tette a pénzügyi konglomerátumok szabályozásának és ellenőrzésének felülvizsgálatát. Az erre vonatkozó irányelvet 2011 novemberében fogadták el, **2011/89/EK** számon (**FICOD1** néven szerepel az európai joganyagban).

**A FICOD 1**

- módosította az ágazati irányelveket,
- módosította a pénzügyi konglomerátumok azonosítására vonatkozó szabályokat,
- és átláthatósági követelményt írt elő.

A felülvizsgálatot az is indokolta, hogy **a piac dinamikája**, amelyben a konglomerátumok működnek, az irányelv 2002-es hatálybalépése óta jelentősen megváltozott. A pénzügyi válság megmutatta, hogyan jelennek meg a **csoporthoz tartozók** az egész pénzügyi ágazatban. Ez rávilágít a pénzügyi csoportokon belüli kapcsolatok és pénzügyi intézmények közötti kapcsolatok – az ágazati jogszabályok **prudenciális**\* követelményeit kiegészítő – **csoportszintű felügyeletének jelentőségére**.

A FICOD 1 továbbá kimondta, hogy **a Bizottságnak** 2012. december 31-ig **felülvizsgálati jelentést kell készítenie**, amelynek különösen

- az irányelv hatályára;
- az irányelv alkalmazásának a nem szabályozott jogalanyokra történő kiterjesztésére;

- a szélesebb körű nem pénzügyi csoportok tulajdonában lévő pénzügyi konglomerátumok azonosítási kritériumaira;
- a rendszerszempontról jelentős pénzügyi konglomerátumokra
- és a kötelező stresszteszt-végzésre kell kiterjednie.

**MI A STRESSZ-TEST?**

Az ECOFIN-től kapott mandátum alapján, az Európai Központi Bank, a nemzeti felügyeleti hatóságok és az Európai Bizottság közreműködésével zajló európai szintű stressz-teszt célja azt volt, hogy megvizsgálják az európai bankrendszernek **a lehetséges jövőbeni sok-**

**kokkal szembeni ellenálló képességét**. A tesztet 20 EU tagállam 91 bankja egyenként, konszolidált alapon végezte el, lefedve ezzel mind a 27 EU tagállamban a konszolidált összes eszközérték alapján a bank-szektor mintegy 65%-át. Egy-egy tagállamban a résztvevő bankoknak a teljes eszköz érték legalább 50%-át kellett elérnie.

A stressz-teszt legfontosabb hozadéka, hogy a rendszeresen nyilvánosságra hozott információkon túlmenően egy **prudenciális**\*, illetve pénzügyi stabilitási megközelítés jegyében európai szinten egységes módszertan alapján összeállított és koordinált gyakorlat nyomán kaphatnak az érdekelt felek összehasonlítható adatokat a résztvevő bankok tőkeellátottságáról.

\*A **prudenciális** szó jelentése okos, körültekintő. A pénzügyintézeteknél bankári alapelveket, ügyfélérdeket szem előtt tartó magatartást értünk alatta.

**Egyes pénzügyi szolgáltató szektorok adózott eredménye, első kilenc havi (milliárd forint), Magyarország**

	2011	2012
bankok	56,7	-10,4
hitel fióktelepek	25,1	1,9
szövetkezeti hitelintézetek	4,9	7,7
pénzügyi vállalkozások	-13,9	-16
biztosítók	16,3	17,2
befektetési vállalkozások	2,9	1,8

forrás: PSZÁF

**A PÉNZÜGYI STABILITÁS FOGALMA**

A Magyar Nemzeti Bank meghatározása szerint a pénzügyi stabilitás olyan állapot, amelyben a pénzügyi rendszer, azaz a kulcsfontosságú pénzügyi piacok és a pénzügyi intézményrendszer ellenálló a gazdasági sokkokkal szemben és képes zökkenőmentesen ellátni alapvető funkcióit:

- a pénzügyi források közvetítését;
- a kockázatok kezelését;
- és a fizetési forgalom lebonyolítását.

**A pénzügyi instabilitás okai:**

- a pénzügyi szektor gyors liberalizációja;
- helytelen gazdaságpolitika;
- hiteltelen árfolyam-mechanizmus;
- nem-hatékony erőforrás allokáció;
- gyenge felügyelet;
- nem kielégítő számviteli és könyvvizsgálói szabályozás;
- gyenge piaci fegyelem.

**Jogszabályok:**

- [1996. évi CXII. törvény](#) a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról
- [2004. évi LXXXIV. törvény](#) a pénzügyi konglomerátumok kiegészítő felügyelete tekintetében egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról
- [Az Európai Parlament és a Tanács 98/78/EK irányelve](#) (1998. október 27.) a biztosítási csoportok biztosítóintézeteinek kiegészítő felügyeletéről
- [Az Európai Parlament és a Tanács 2002/87/EK irányelve](#) (2002. december 16.) a pénzügyi konglomerátumhoz tartozó hitelintézetek, biztosítóintézetek és befektetési vállalkozások kiegészítő felügyeletéről, valamint a 73/239/EGK, a 79/267/EGK, a 92/49/EGK, a 92/96/EGK, a 93/6/EGK és a 93/22/EGK tanácsi irányelvek, illetve a 98/78/EK és 2000/12/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek módosításáról
- [Az Európai Parlament és a Tanács 2006/48/EK irányelve](#) (2006. június 14.) a hitelintézetek tevékenységének megkezdéséről és folytatásáról
- [Az Európai Parlament és a Tanács 2009/138/EK irányelve](#) (2009. november 25.) a biztosítási és viszontbiztosítási üzleti tevékenység megkezdéséről és gyakorlásáról
- [Az Európai Parlament és a Tanács 2011/89/EU irányelve](#) (2011. november 16.) a 98/78/EK, a 2002/87/EK, a 2006/48/EK és a 2009/138/EK irányelveknek a pénzügyi konglomerátumhoz tartozó pénzügyi vállalkozások kiegészítő felügyelete tekintetében történő módosításáról

**Jegyzetek:**

- A Magyar Nemzeti Bank a pénzügyi stabilitásról, [mnb.hu](http://mnb.hu)
- A pénzügyi szolgáltatási szektor szabályozása, [Biztosítási Szemle, 2006. április](#)
- Szüle Borbála: A pénzügyi konglomerátumok létrejöttének kockázati hatásai, In: Közgazdasági Szemle, LIII. évf., 2006. július–augusztus
- [Az európai banki stressz-teszt](#) eredményei a CEBS honlapján

Készítette: Horváth Irén  
Képviselői Információs Szolgálat



Országgyűlési Könyvtár

E-mail: [infoszolg@parlament.hu](mailto:infoszolg@parlament.hu)  
Intranet: <http://infoszolg.ogyk.hu>  
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486

Az információs jegyzet belső felhasználásra, az országgyűlési képviselők tájékoztatása céljából készült. A dokumentum az összeállítás elkészültének időpontjában fennálló aktuális helyzetet mutatja be. Az információs jegyzet szerzői jogvédelem alatt áll.